

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2019

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2019 (RP 123/2018 rd): Ärendet har lämnats till ekonomiutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 22.10.2018.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finansråd Jukka Railavo, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Veliarvo Tamminen, finansministeriet
- ekonomidirektör Mika Niemelä, arbets- och näringsministeriet
- direktionsens rådgivare Lauri Kajanoja, Finlands Bank
- direktör Hannu Kemppainen, Innovationsfinansieringsverket Business Finland
- verkställande direktör Pauli Heikkilä, Finnvera Abp
- ekonomisk expert Simo Pinomaa, Finlands näringsliv rf
- prognoschef Markku Lehmus, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- expert Antti Kohopää, Finsk Energiindustri rf
- direktör Elina Pylkkänen, Löntagarnas forskningsinstitut
- ekonomisk expert Patrizio Lainà, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- Centralhandelskammaren.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Omvärlden. Budgetpropositionen för 2019 har upprättats i ett läge när återhämtningen i vår ekonomi har pågått i flera år och konjunkturläget fortfarande kan anses vara gynnsamt. Enligt ett sakkunnigt yttrande tyder dock ett flertal ekonomiska indikatorer på att den positiva utvecklingen i Finland och i andra länder håller på att avmattas.

Utlåtande EkuU 56/2018 rd

De senaste åren har underskottet i de offentliga finanserna minskat tack vare dels det förbättrade allmänna ekonomiska läget, dels åtgärderna för att anpassa de offentliga finanserna. Samtidigt har det ekonomiska läget tydligare legat i linje med våra EU-åtaganden, men utan nya åtgärder kan man utgå från att ekonomin ligger kvar på en nivå som inte ger några hållbarhetsgarantier i ett längre perspektiv. Den långsiktiga hållbarheten påverkas i hög grad av åldersstrukturen i befolkningen, som redan nu försämrar vår försörjningskvot och kommer att ytterligare öka våra utgifter för pensioner och omsorg. Enligt den senaste uppskattningen från finansministeriet uppgår hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna till 3 procent av bnp.

Finanspolitik. Hur finanspolitiken har stramats åt eller liberaliserats kan bedömas utifrån en del andra indikatorer än bara med hjälp av det strukturella underskottet. Kalkyler som bara bygger på enstaka inkomst- och utgiftsposter tar bara hänsyn till hur de senaste besluten har inverkat på uppbalanseringen av de offentliga finanserna. I de indikatorerna kommer det inte fram att pensions- och omsorgsutgifterna för äldrebefolkningen har stigit. Trots det har dessa poster precis samma effekt på underskottet och hållbarheten som de utgifter som baserar sig på de senaste besluten. Dessutom har dessa utgifter sinsemellan likartade effekter på det konjunkturrelaterade stöd som de offentliga finanserna tillför den totala efterfrågan på hemmaplan och därmed backar upp sysselsättningen. Ekonomiutskottet anser att det finns all orsak att fortsatt stärka hållbarheten i de offentliga finanserna med hjälp av strukturreformer.

Internationalisering och satsningar på forskning och utveckling. Propositionen innehåller ett viktigt budskap om den stora roll som reformer och hållbar internationell tillväxt spelar för Finland. Enligt propositionen får Business Finland ett extra anslag på drygt 21 miljoner, som möjliggör satsningar på projekt för nätverk och ekosystem. Offentliga forskningsorganisationer och stora företag har haft en framträdande roll i projekten för att reformera näringslivet och för att driva på kunskaps- och affärssatsningar i mindre företag. De extra anslagen är tänkta att vara en viss motvikt till de krympta anslagen och minskade tillfälliga bidragen till programmen för exportfrämjande och att stärka det internationella nätverket. Ekonomiutskottet vill här påminna om att våra offentliga satsningar på nya och förnyande marknadsinsatser är rätt blygsamma i internationell jämförelse. Exempelvis tjänsteproduktionen inom Business Finland är i mångt och mycket beroende av vilka strategier som kommer att ingå i nästa plan för de offentliga finanserna. Ekonomiutskottet menar att strukturerna för att främja internationalisering och valet av kriterier för anslag och bidrag bör utvärderas och ses över regelbundet.

Vidare understryker utskottet att forsknings- och innovationssystemet måste internationaliseras systematiskt och på bred front. Finlands konkurrenskraft bygger på hög kompetens och förmåga att höja förädlingsvärdet. Konkurrenskraften kan inte byggas uteslutande på principen om att fortlöpande effektivisera befintliga verksamheter, utan vi behöver också helt nya infallsvinklar och förmåga att förändra strukturer i de fall när nuläget betraktas som föråldrat eller irrelevant.

Grunden för välfärdssamhället. För att vi fortsatt ska kunna ha offentliga tjänster behövs det en stabil finansiell grund. För att öka skatteinflödet måste arbete och arbetssökande matcha bättre. Vid sidan av strukturella reformer är högre sysselsättningstal ett viktigt verktyg för att komma åt hållbarhetsgapet. Det betyder i praktiska termer att det måste bli lättare att ta ett jobb och att marginaleffekterna avskaffas.

Utlåtande EkuU 56/2018 rd

Vid utfrågningen av sakkunniga uttrycktes det en viss oro för i synnerhet det faktum att en växande andel personer i arbetsför ålder ställs utanför arbetsmarknaden. Insatser för att integrera och aktivera personer som står utanför arbetsmarknaden i samhället är av stor betydelse för bärkraften i samhällsekonomin, men också för vår sociala välfärd. Det har både direkta och indirekta konsekvenser för våra offentliga utgifter.

Energipolitik, cirkulär ekonomi och ny tillväxt. Ekonomiutskottet har noterat att de offentliga satsningarna inom energisektorn i högre grad och på ett positivt sätt flyttat fokus från instrument för att stödja produktion och befintliga strukturer till projekt som gynnar nya investeringar, bioekonomi och cirkulär ekonomi. Dessa sektorer är potentiella plattformar för ny tillväxt i Finland. Det är enligt utskottet framsynt att satsa på dessa områden, trots att de i ett kortare perspektiv kan medföra förluster eller bli misslyckade försök. Ekonomiutskottet påpekar att också skattepolitiken måste vara konsekvent och långsiktig för att stödja målen inom förnybar energi, bioekonomi och cirkulär ekonomi.

Samlade kommentarer om vissa element i näringslivets omvärld. Ekonomiutskottet understryker att företagens investeringar och tillväxtvilja är kopplade inte bara till besluten ovan utan också till den allmänna referensramen i omvärlden och ett förutsebart skattesystem på sikt. Tillgången till produktionsfaktorer och förutsebar kostnadsbildning spelar en stor roll för att Finland ska vara attraktivt för potentiella investeringar. I Finland har vi uppmuntrande exempel på bland annat samarbetsprojekt mellan uppstarts företag och vetenskapssamhället som har kunnat utnyttja europeiska finansiella instrument. Det gäller att dra nytta av dessa erfarenheter och att sprida exemplen på bästa praxis över hela landet. Finlands tillväxtpotential och hållbarhet är nära kopplade till framför allt innovationer, ny teknik och hög kompetens.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 56/2018 rd

Helsingfors 19.10.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Martti Mölsä blå
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo liik
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Eero Lehti saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Lea Mäkipää blå
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Ville Skinnari sd.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

Utlåtande EkuU 56/2018 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

En aktiv näringspolitik skapar förutsättningar för ökad produktivitet och större sysselsättning.

Trots att konjunkturläget har förbättrats, är tillväxtutsikterna på längre sikt fortsatt osäkra. Finansministeriet bedömer att tillväxten stannar av nästa år eftersom världsekonomin och exporten växer långsammare och tillväxten inom bostadsbyggandet sjunker. Ministeriet räknar med att ekonomin ökar med 1,7 procent nästa år och med 1,6 procent 2020. Med de svaga tillväxtsiffrorna går det inte att förbättra sysselsättningen i snabbare takt eller att stärka de offentliga finanserna. För att stödja sysselsättningen på längre sikt behövs det strukturella reformer och stöd till tillväxt baserad på kompetens, innovationer och export. Det är avgörande för att vi ska kunna närma oss sysselsättningsnivån i de övriga nordiska länderna.

Regeringen borde ha satsat mer på den nya tidens nationella närings- och industripolitik, där staten intar en stark roll för att lägga strategiska mål och nå upp till dem. Utgångspunkten bör vara ny tillväxt, starkare kompetens, bredare exportbas och framgångsrik export. Statsmakten måste visa större målmedvetenhet och ledarskap när det gäller att skapa tillväxt och sysselsättning. Med korrekta näringspolitiska val exempelvis inom energi-, sjöfarts- och bilindustrin har man lyckats skapa faktisk internationell tillväxt och framgång. Det ser vi i såväl sysselsättning som skatteintäkter.

Exporten måste breddas inom industribranscherna, men också i ett vidare perspektiv genom satsningar på tjänsteexport och kreativa affärsmodeller. De finländska framgångarna som leverantör av stora och kompletta exportprojekt låter fortfarande vänta på sig, eftersom det inte finns någon riktig verksamhetsmodell. Vi måste utreda förutsättningarna för att bilda en ny organisation eller ett gemensamt specialbolag för den offentliga och den privata sektorn med uppgift att stärka exporten. Bolagets viktigaste uppgift skulle vara att ge draghjälp och ingå avtal om kompletta leveranser och på det sättet stödja små och medelstora tillväxtföretags export på den internationella marknaden. Den nya enheten skulle tjäna en plattform för exportföretag och därmed också kunna erbjuda mer omfattande projekt i stället för enstaka produkter för att generera de framtida tillväxtmotorer som Finland så nödvändigt behöver. Kunder vill köpa kompletta lösningar – inte enstaka produkter eller tjänster. Bolaget skulle samordna de offentliga finansieringsinstrumenten och hjälpa exportföretagen att utnyttja dem bättre än de gör i dag.

Det förbättrade sysselsättningsläget och den ökade exporten är delvis ett resultat av att allt fler statsgarantier beviljats de senaste åren. Borgensstocken har vuxit kraftigt och riskerna ökat eftersom borgensförbindelserna har koncentrerats till några få företag, företrädesvis inom varvsindustrin. Statsborgen och statsgaranti beviljas från statens sidan mot avgift och avgifterna har samlats till en buffert mot eventuella förluster. En kontrollerad och lämplig höjning av avgifterna skulle minska riskerna för statliga förluster på grund av borgen.

Utlåtande EkuU 56/2018 rd Avvikande mening 1

Innovationsbasen måste stärkas

Finlands ekonomi är uppbyggd på hög kompetens och innovationer. Finland behöver en stark och regionalt bred tillväxt inom näringslivet och sysselsättningen för att de ekonomiska utmaningarna på kort och lång sikt ska kunna tacklas på ett hållbart sätt. Också i fortsättningen är Finlands ekonomiska tillväxt framför allt beroende av kompetens, högutbildad arbetskraft och hög förädlingsgrad. Forskning, kompetensutveckling och innovationer intar en viktig roll för att se över näringsstrukturen. Här hade regeringen vunnit på att gå in för modigare lösningar.

Av vår FUI-finansiering kommer mer än två tredjedelar från företagen och resten från staten. Statens andel har de senaste åren sjunkit klart och vi har kommit ordentligt på efterkälken jämfört med satsningarna i jämförbara ekonomier. Det är en bidragande orsak till att FUI-satsningarna minskat. Finland har trillat ner från positionen som innovationsföregångare. Nedskärningarna har varit cirka 140 miljoner euro årligen. Målet måste vara att Finland når en stark position som innovationspolitisk föregångare. Nivåhöjningarna av anslagen för FUI inom ramen för Business Finland måste vara större och permanenta. Anslag till en nivåhöjning kan vi få om företagsstöden reformeras.

För Business Finland föreslås en biståndsfullmakt till ett belopp av 344,4 miljoner euro, och det är 73,6 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2018. Omkostnadsanslaget för Innovationsfinansieringsverket Business Finland föreslås bli höjt med 8 miljoner euro som ska gå till programverksamhet och stärkt verksamhet i utlandet. Statens ekonomiska forskningscentral VTT föreslås få 7 miljoner euro för strategisk forskning och 6 miljoner euro för hälso- och sjukvårdsforskning.

Omstruktureringen av Business Finland har ännu inte slutförts och genomförandet måste bevakas noga.

Nya satsningar är välkomna, men de kompenserar inte de nedskärningar i FUI-satsningarna som regeringen har gjort under valperioden. Vi i SDP föreslår att FUI-satsningarna höjs med 20 miljoner euro. Av beloppet ska två miljoner användas för att hjälpa upp cirkulär ekonomi och tre miljoner för att starta ett tillväxtprogram för kreativa branscher.

Företag i kreativa branscher är vanligen mycket små. Företagsverksamheten kan mångdubblas förutsatt att man hittar de rätta ämnena för företagsverksamhet, sammanför dem som producerar och dem som produktifierar och lär sig att skapa värde för upphovsrätt. Programmen inom Business Finland behöver kompletteras med ett projekt som bland annat kan generera produktifieringsföretag med kapacitet för produktutveckling och export. De har kapacitet att effektivt utnyttja satsningar på kulturexport som återgår till anslagen till undervisningsministeriet. De kreativa branschernas företagsverksamhet och internationalisering kan också gynnas genom att beskattningen av upphovsrättsinkomster ses över.

I regeringsprogrammet ställs som mål att fem procent av alla offentliga upphandlingar ska vara innovationer. Det är ett positivt mål, men i framtiden måste det vara mer ambitiöst och staten borde också stödja exempelvis upphandlande enheter för att målet ska nås. Innovativa upphandling-

Utlåtande EkUU 56/2018 rd Avvikande mening 1

ar skulle exempelvis kunna erbjuda bättre tjänster inom social- och hälsovården samt hälsosammare lokaler.

Små och medelstora företag svarar i ökande omfattning för innovationer och nya arbetstillfällen i vårt land. Små företag måste få möjligheter att internationalisera sig. Samhället måste erbjuda dem jämbördiga konkurrensförhållanden plus en stabil och förutsägbar nationell företagsmiljö som plattform för deras väg ut på den globala marknaden.

Tjänsteexport, särskilt satsningar på turism för att generera kraftfull internationell tillväxt, måste vara ett bärande tema i vår vision för näringspolitiken. Vi behöver ett affärsprogram baserat på ömsesidigt partnerskap inom turismen för att stötta de strategiska målen.

Företagsstöden ska ge ny verksamhet

Det viktigaste resultatet från den parlamentariska arbetsgruppen för företagsstöd var att den enhälligt kunde lägga fast de nya kriterierna för företagsstöd. Kriterierna harmonierar med SDP:s mål och utgör en god grund att bygga framtida beslut om företagsstöd på. Företagsstöden bör i allt högre grad fokusera på FoU-stöd och stöden måste i högre grad vara inriktade på projekt som förnyar i stället för att bevara, och de ska medverka till nya investeringar och främja målen för investeringspolitiken. Dessutom måste stöden i första hand vara tidsbegränsade. De medel som blir över när det sovrar bland företagsstöden måste användas till FoU-satsningar.

SDP föreslår att nya företag samt tillväxt och internationalisering bland små och medelstora företag ska stödjas och att överlappande styrmedel inom energipolitiken rensas ut. Vidare behövs det större effektivitet och motiverande element i stöden till jordbruket. Det är också viktigt att förtydliga stödsystemen och ansökningskriterierna och att minska den administrativa bördan.

SDP hade för sin del varit berett att

- i enlighet med arbetsgruppens förslag bland annat gallra i skattelättnaderna för utdelningsinkomster av icke börslistade företag,
- slopa företagardraget eftersom det inte motsvarar de överenskomna viktigaste kriterierna för företagsstödet och dessutom favoriserar höginkomsttagare.
- se över uppbyggnaden av energiskatterna (lägre skattesats för industrin och den s.k. energiskattegiljotinen) för att en del av stöden ska inriktas på energieffektivitet, produktivitet och nya energisnåla investeringar.

Riktlinjer för en långsiktig näringspolitik

Den nationella närings- och industripolitiska strategin måste basera sig på en förutsägbar och stabil ekonomisk politik som stöder tillväxt. Mitt i alla svårigheter gäller det att hålla fast vid våra styrkor, och de politiska och ekonomiska aktörerna måste samverka för att främja sysselsättning och välfärd.

Det krävs djärvare initiativ och satsningar på framtidsbranscher. Tjänster och turism samt cirkulär ekonomi och delningsekonomi borde ha lyfts fram som spetsprojekt. Stöd till nya innovationer kan i bästa fall ha stora effekter för tillväxt, sysselsättning och ekonomisk förnyelse. För att få

Utlåtande EkUU 56/2018 rd Avvikande mening 1

bukt med klimatförändringen måste alla klutar sättas till och då står tekniska lösningar i fokus. Cirkulär ekonomi och uppfinningar, processer och produkter för att ge den mer luft under vingarna är likaså av stor vikt för att ekonomin ska växa på ett hållbart sätt och naturresurser utnyttjas effektivt. Cirkulär ekonomi och delningsekonomi måste byggas ut och bli ett nytt fundament för ekonomin, energipolitiken och klimatpolitiken. På global nivå är deras tillväxtpotential mångdubbelt större än för bioekonomin. I Finland begränsar sig bioekonomin och virkesanvändningen i stor utsträckning till råvaruförsörjning inom skogsindustri, energiproduktion och jordbruk. Utgångspunkten ska vara att förädla virke till en produkt med så hög bearbetningsgrad som möjligt. Cirkulär ekonomi och delningsekonomi måste komma högt upp på agendan under Finlands EU-ordförandeskap.

Långsiktig trafik- och transportpolitik

Trafik- och transportpolitiken i vårt land har varit alltför kortsiktig. Planerna upprättas på bara fyra års sikt medan de övriga nordiska länderna lägger upp sina projekt på åtminstone tolv års sikt. Vi måste gå in för mer långsiktig planering och våga lyfta fram våra nationella mål.

Finland måste åter positionera sig på den logistiska världskartan. Vi måste fullt ut kunna utnyttja vår geografiska position mellan Asien och Europa och få med Ryssland i planerna. Om vi i logistiskt avseende tidigare spelat rollen av en avlägsen ö bortom världshaven, ska vi i framtiden vara knutpunkten mellan Asien och Europa. Finland har inte fått del av den europeiska transportfinansieringen (TEN-T) på grund av att det inte finns några färdiga planer att lägga till grund för en finansieringsansökan. Det finns också all anledning att på samma sätt som Sverige göra transportpolitiken till en angelägenhet för hela regeringen och inte låta den bara angå kommunikationsministeriet. Då kan Finlands ståndpunkter föras fram klart och tydligt på alla nivåer inom EU. Ishavsbanan har väckt stort intresse i Europa och är därmed ett projekt som modigt måste drivas på.

För att projekten ska bli verklighet krävs det inte bara traditionell budgetfinansiering utan också projektbolag och finansieringsbolag.

Finland måste skapa en logistisk och infrastrukturpolitisk vision som utgår från att Finland etablerar sig som en interkontinental knutpunkt, satsar på tillväxt och en fungerande arbetsmarknad och värnar regionutvecklingen.

Möjligheterna i det arktiska området måste främjas betydligt starkare. Finland ska vara en aktiv initiativtagare, och att i den arktiska politiken på nytt lyfta fram den nordliga dimensionens viktiga roll kunde utgöra ett element i en initiativtagande Europapolitik. En välfungerande nordisk infrastruktur förbättrar näringslivets konkurrenskraft och främjar internationaliseringen.

Bättre matchning av arbetstagare och arbetstillfällen

Den ekonomiska tillväxten och det successiva uppsvinget i sysselsättningen har fördelats ojämnt mellan landskapen. Därför finns det risk för att skillnaderna i sysselsättningen mellan olika områden ökar ytterligare.

Utlåtande EkUU 56/2018 rd Avvikande mening 1

En av de viktigaste principerna ska vara att den negativa strukturomvandlingen ses som en chans. Vi behöver positiv regional och yrkesmässig rörlighet och större hänsyn till familjernas livssituation.

Arbetskraftens rörlighet kan också främjas med trafik- och transportlösningar och med nya bostäder till rimliga kostnader i huvudstadsregionen och andra tillväxtcentrum. Det behövs massiva satsningar på grundläggande yrkesutbildning, omskolning, examensinriktad fortbildning och bättre engagemang och uppbackning från företagens och arbetsgivarnas sida när det gäller att hitta bostad och pendla till jobbet.

Bristen på kvalificerad arbetskraft och den höga arbetslösheten är utmaningar som måste tacklas samtidigt. Utmaningarna kommer att öka också därför att befolkningsökningen koncentreras till städerna och centrumen i landskapen. I och med den nya landskapsförvaltningen kommer landskapen att behöva närings-, investerings- och utbildningspolitiska mål över kommungränserna. Alla landskap måste upprätta sina egna strukturomvandlingsprogram och åta sig att följa dem.

I framtiden kommer finanspolitiken att spela en viktig roll för näringspolitiken med avseende på hela euroområdet. Då är den nationella finanspolitiken och bra resultat i företagen av stor betydelse för att jämna ut konjunktursvängningarna. Finland måste förbereda sig allt bättre inför den europeiska monetära politiken och på att konjunkturerna går upp och ner, bland annat genom att lägga undan en konjunkturbuffert. Regeringen borde ha visat större initiativförmåga i bygget av ett mer socialt Europa.

Mot en aktiv statlig ägarpolitik

I vårt program för blåvitt ägande lägger vi upp omfattande mål för ägarpolitiken och beskriver relationen mellan ägande och den samlade närings- och innovationspolitiken. Finland behöver tillväxt som ger arbetstillfällen och investeringar i framtiden, men också en mer tjänstedriven export. Statens ägarpolitik måste stödja en reform av näringspolitiken och satsa på nytt skapande ägande. Statens ägarpolitik ska stärka och stödja finländskt ägande inom branscher och företag av nationell relevans och motarbeta alla tecken på att Finland kan bli någon sorts dotterbolagsekonomi.

Staten måste föra en betydligt mer aktiv ägarpolitik och ha kvar bestämmande inflytande i de statsbolag där innehavet säkerställer statens strategiska intressen, bland annat försörjningsberedskapen och infrastrukturen. Vi har föreslagit att staten och den privata sektorn tillsammans ska bilda ett specialbolag med inriktning på exporten i små och medelstora företag. Uppgifterna, beskrivningen och arbetsfördelningen för Statens utvecklingsbolag Vake Oy behöver förtydligas.

En del av inkomsterna från försäljning av statlig egendom måste satsas på investeringar i framtiden, bland annat FoU-investeringar, kompetens och bättre infrastruktur.

Snabbare insatser mot svart ekonomi

Beslutsamheten och intresset för större insatser mot den svarta sektorn har varit lamma under regeringsperioden, trots att regeringen har antagit en strategi för att bekämpa svart ekonomi och

Utlåtande EkUU 56/2018 rd
Avvikande mening 1

ekonomisk brottslighet 2016–2020. SDP har program mot svart ekonomi, ekobrottslighet och internationell skatteflykt. Bland de viktigaste förslagen märks att införa skattnummer inom transportbranschen och att se över lagstiftningen om beställansvar för att skatter, anställningsvillkor och andra samhällsförpliktelser ska garanteras i hela underleverantörskedjan.

Årligen används drygt 30 miljarder till offentliga upphandlingar. Det är viktigt att bland annat vid upphandlingskontrakt se till att också företagen i underleverantörskedjan följer samhällets spelregler. Skatteförvaltningen bedömer att webbaserade kassasystem kan tillföra statskassan 120–140 miljoner euro i skatter tack vare kampen mot svart ekonomi. Regeringen måste snabbt bereda en sådan reform, precis som riksdagen förutsatte i fjol vid behandlingen av alkohollagstiftningen. En reform skulle också möjliggöra automatiserad bokföring och beskattning.

Med tanke på arbetsmarknaden för hälsovårdssektorn behövs det sanktioner vid alltför låga löner och bättre kontroll av att avtal följs. Rätt att föra talan för att anställningsvillkor och arbetslagstiftningen ska följas måste införas, också på EU-nivå. Det får inte finnas två regelverk för hur anställningsvillkor och lagar ska följas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.10.2018

Lauri Ihalainen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Ville Skinnari sd

Utlåtande EkuU 56/2018 rd Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Det ekonomiska läget i Finland har utvecklats i positiv riktning. Det finns dock en del osäkerhetsfaktorer och orosmoment i den ekonomiska utvecklingen de kommande åren. Den instabila världspolitiken, klimatförändringen, bubblan i finansmarknaden, den åldrande befolkningen, den utdragna arbetslösheten, försämringarna i utbildnings- och kompetensnivå, de knappa investeringarna, frånvaron av produktutveckling och tillgången till kvalificerad arbetskraft är stora orosmoment.

Dessutom har risken för en ny ekonomisk kris ökat avsevärt. Krisen har en god grogrund i den massiva skuldsättningen, den stora och riskutsatta skuggsektorn inom bankväsendet, kreditriskerna i den fortfarande så sårbara banksektorn i euroområdet, de svällande balansräkningarna och den avtagande ekonomiska tillväxten i både USA och Europa.

Finland kan inte styra alla trender som påverkar ekonomin, men regeringen bör koncentrera sig på att lösa de största problemen på längre sikt i stället för att pyssla med projekt som uppsägningslagen.

Konjunkturläge och finanspolitik

Finland surfar nu på konjunkturvägen. Det har tagit sig positiva uttryck i företagsverksamheten, de offentliga finanserna och sysselsättningen. Trots det uppvisar statsfinanserna fortfarande ett underskott och arbetslöshetssiffrorna är relativt höga.

Ser man till konjunkturläget, måste finanspolitiken betecknas som slapp. Överdimensionerade sänkningar av skatter och avgifter hör inte hemma i en högkonjunktur. Slapp finanspolitik i en högkonjunktur driver på konjunkturykeln, hindrar insamling av buffertar och förstör därmed det finanspolitiska handlingsutrymmet i en lågkonjunktur.

Inte bara de finanspolitiska stimulanserna utan också de finanspolitiska prioriteringarna har varit misslyckade. I stället för att ägna sig åt att satsa på produktiva och framåtblickande satsningar på utbildning, forskning och produktutveckling och trygga försörjningen för medborgarna har regeringen infört skattesänkningar med dålig effekt för den ekonomiska politiken och dåliga effekter för socialpolitiken eftersom de gynnar höginkomsttagarna.

Extra dåligt motiverad är den sänkning av bilskatten på 50 miljoner euro som regeringen aviserat för nästa år. I värsta fall kan den öka utsläppen. I stället för att stödja privatbilismen hade pengarna kunnat investeras i framtiden.

Privat skuldsättning

Hushållen i Finland har aldrig tidigare varit så skuldsatta som de är idag. I slutet av 2017 hade ett genomsnittshushåll skulder som utgjorde mer än 128 procent av den disponibla årliga inkomsten.

Utlåtande EkUU 56/2018 rd Avvikande mening 2

Bostadsskulder står för en stor del av skuldsättningen och de är kraftigt koncentrerade till bara en del av hushållen. Bostadslånen är större än tidigare och lånetiderna längre. De ökande bostadsskulder beror delvis på att det finns så få bostäder till rimligt pris, men det är samtidigt en faktor som får bostadspriserna att skjuta i höjden.

Också konsumtionskrediterna har skyndat på skuldsättningen i hushållen. Kreditvillkoren är inte lika stränga som förr, kreditgränsen är högre och återbetalningstiderna är längre. Övervakningen av snabbblån är fortfarande bristfällig och reklamen för lånen aggressiv. Exempelvis i fjol ökade konsumtionskrediterna utan säkerhet med 14 procent.

Massiv privat skuldsättning är alltid en stor risk för både den enskilde och familjen. Familjer kan lätt drabbas av ekonomiska svårigheter när räntorna stiger, värdet på egendom köpt på skuld sjunker eller inkomsterna minskar exempelvis vid arbetslöshet. När lågkonjunkturen tränger sig på och arbetslösheten stiger, ökar risken för kris av den stora skuldsättningen.

I början av året hade drygt 376 000 finländare betalningsanmärkningar. Det är ungefär åtta procent av den vuxna befolkningen. Det försvårar vardagen för dem på många sätt. Den som får en betalningsanmärkning kan inte ha lån, vilket leder till att lån sägs upp och egendom realiseras. Det kan också vara svårt att få bostad och svårigheter med att ingå avtal.

Hushållens skuldsättning måste uppmärksammas mer, och det finnas en stark politisk agenda för att få bukt med den. Vi måste få nya instrument för att minska skuldsättningen. Vänsterförbundet har exempelvis föreslagit att återbetalningstiden på lån inskränkts till trettio år, att lån ska kopplas till inkomster, att det införs ett ränte- och kostnadstak för alla konsumtionskrediter, att andelen bolagslån begränsas i nya bostadsaktiebolag och att reklam för snabbblån förbjuds. Vidare måste vi få lagstiftning om sociala krediter.

Arbetslöshet och arbetskraftsbrist

Företagsbarometrarna visar att företagen redan nu har brist på kvalificerad personal och att problemen förväntas bli värre. Samtidigt är arbetslösheten fortfarande relativt hög. Matchningsproblemen är en faktor som i hög grad försämrar sysselsättningen och den ekonomiska utvecklingen.

Problemet är delvis geografiskt, men det är framför allt kopplat till kompetens och arbetsförmåga. En del av de arbetslösa har nedsatt arbetsförmåga eller är arbetsoförmögna, andra saknar den utbildning och kompetens som arbetsgivarna behöver. Extra orolig bör man vara över att sysselsättningstalet bland män i åldrarna 25–35 år har sjunkit samtidigt som sysselsättningen i stort har förbättrats.

Arbetslivet har förändrats, och det kommer att förändras i framtiden och bli ännu mer krävande. Också i praktiska, utförande arbeten behövs det ofta utbildning, varierad kompetens och personliga färdigheter. Samtidigt saknar en del av de arbetslösa helt och hållet examen efter grundskolan och har inga förutsättningar att klara sig på en krävande arbetsmarknad, eller deras kompetens motsvarar inte det som arbetsgivarna behöver. Det är ingen lösning på det här problemet och underlättar ingenting att regeringen trycker ner de arbetslösa i skorna med aktiveringsmodellen eller delar upp dem i två kaster.

Utlåtande EkUU 56/2018 rd Avvikande mening 2

För att få en lösning på matchningsproblematiken behöver vi en aktiv politik för utbildning, kompetens, sociala frågor och sysselsättning. Utbildningsnivån bland befolkningen ska höjas successivt och frivilliga studier för arbetslösa måste underlättas ytterligare. Vi behöver mer arbetskrafts- politisk utbildning och läroplikten måste utsträckas till andra stadiet. Uppdatering av kunskaper- na och vidareutbildning för förvärvsarbetande måste stödjas och arbetslösa måste få individuell service. Vidare måste det finnas fler möjligheter att få lönesubvention. Dessutom finns det anledning att förbättra insatserna med låg tröskel inom missbruks- och psykvården, medan de sociala trygghetsförmånerna måste avbyråkratiseras för att bli mer motiverande.

Framtidssatsningar och konkurrenskraft

Under sin tid vid makten har regeringen skurit ner utbildningsanslagen med en miljard. Dessutom har anslagen till forskning och produktutveckling krympt betänkligt. I budgeten för 2019 kompenseras nedskärningarna i anslagen till forskning, utveckling och innovationer (FUI) en aning, men inte tillräckligt mycket i relation till behoven. Till exempel anslagen till bidrag från Business Finland ökar med 24 miljoner, men verkets egen verksamhet minskar. Innovationsanslagen är alltså fortfarande alldeles för små.

Finland släpar ordentligt efter likvärdiga länder i FUI-satsningar och det är ett hot mot Finlands framtida utveckling. Regeringen har en föråldrad och missvisande uppfattning om konkurrenskraft med tonvikten lagd på enhetsarbetskostnader och kostnadsrelaterad konkurrenskraft. Finland kan inte hävda sig på den internationella marknaden enbart med prissättning, utan det krävs också kvalitet, innovation och kompetens. Det räcker exempelvis inte med att tillverka pappersmassa effektivare och billigare. I stället måste vi lära oss att tillverka massaprodukter med ett mervärde. Finland måste arbeta för att erövra de mest värdefulla leden i den globala produktionskedjan för vi kan inte bli framgångsrika på bulkvara. För att få högre bearbetningsgrad måste vi satsa på människors kompetens, på forskning och på produktutveckling.

Målet bör vara att höja FUI-satsningar från nuvarande tre till fem procent av bnp. De offentliga satsningarna på FoU måste vara ungefär en procent av bnp. Vi i Vänsterförbundet föreslår att FUI-satsningarna höjs ordentligt i budgeten för nästa år.

Klimatförändringen och energi

Klimatförändringen hotar att rubba stabiliteten i miljön och samhället och är en stor risk för den ekonomiska utvecklingen. Åtgärderna för att begränsa klimatförändringen kostar, men betydligt mindre än vad som är prislappen för de enorma mänskliga och ekonomiska följderna av en okontrollerad klimatförändring.

Det behövs också en ekonomisk och industriell reform om vi ska kunna begränsa klimatförändringen och minska utsläppen. Vi måste utnyttja ekonomiska styrmekanismer för att få fart på reformerna. Företagsstöden måste omfördelas från fossila bränslen till hållbara omstruktureringar.

Vi i Vänsterförbundet föreslår att miljödåliga företagsstöd sorteras ut för 200 miljoner euro i budgeten för nästa år och med minst 500 miljoner de närmaste åren. Exempelvis stödet till torv måste

Utlåtande EkUU 56/2018 rd
Avvikande mening 2

sänkas och utsläppskompensationerna till industrin stoppas med en gång. De medel som frisätts ska i stället användas till att begränsa klimatförändringen.

Också FoU-medel måste användas till utsläpps- och resurssnåla projekt. Vi kan hjälpa finska företag att producera hållbart om vi främjar forskning och projekt inom deras ansvarsområden. Det råder enorm och fortsatt ökande efterfrågan på miljövänliga tekniker och lösningar, och här har finska företag sin stora chans.

Regeringens energi- och transportpolitik lutar sig alltför mycket mot biodrivmedel. I värsta fall ökar koldioxidutsläppen av biodrivmedel i relation till fossila drivmedel. Alltför stort fokus på biodrivmedel riskerar att minska kolsänkorna i våra skogar och därmed rentav öka de totala utsläppen. Därför bör regeringen uppdatera sina energi- och klimatstrategier och anpassa sina strategier för biobränslen och energi utifrån den senaste kunskapen och internationella åtaganden.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet i sitt budgetbetänkande beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.10.2018

Hanna Sarkkinen vänst

Utlåtande EkuU 56/2018 rd Avvikande mening 3

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Sannfinländarna ställer Finland och finländarnas välfärd i främsta rummet och erbjuder därför vårt land ett nytt, bättre och rättvisare vägval, inte bara för nästa år eller nästa valperiod, utan också för tiden bortom valperioder. Det behövs omstrukturering och nytänk för att de nuvarande olägenheterna i vårt samhälle ska kunna åtgärdas och den polariserade ojämlikhetsutvecklingen kunna stoppas.

Finländarnas nationella intresse står alltid i fokus för vår politik, och är utgångspunkten för det vi arbetar för. Vi erbjuder finländarna arbete, trygghet och rättvisa. Ingen ska lämnas åt sitt öde. Alla finländare ska garanteras goda förutsättningar för framgång genom arbete och företagsamhet.

Sannfinländarna vill sätta stopp för statens skuldsättning: utgångspunkten ska vara att bara dela på det som finns och inte ta konsumtionskrediter som kommande generationer får betala. Det är inte bara en principiell fråga utan vi måste också komma ihåg att det inte är någon hållbar lösning att fortlöpande täcka budgetunderskottet med skuldsättning.

Samtidigt som vi delar på det som finns, måste vi också fylla på den säck som vi delar ur för att det ska finnas mer att dela. Det innebär att vi ska främja finländskt arbete och företagande.

Med alla till buds stående medel måste vi försöka sänka tröskeln för att starta eget och erbjuda andra jobb. Man måste hålla i minnet att småföretagarna ger många människor jobb och specifikt i Finland. Största delen av de nya arbetstillfällena finns i små och medelstora företag, särskilt de som kommit till de senaste åren.

Vi i Sannfinländarna vill banta ner byråkratin för företagarna. Vårt välfärdssamhälle har gradvis svällt ut till ett förmyndarsamhälle där byråkrater reglerar minsta lilla småsak. Så vi har all anledning att göra något åt svällande byråkrati och misslyckade regelverk. I värsta fall förtvinar nya innovationer och hela sektorer i den byråkratiska kvarnen och ny företagsverksamhet uppstår i andra länder med en mer företagsvänlig lagstiftning. Det måste till en förändring för annars tar vi kål på ekonomin med vår nitiska reglering.

Som vi alla vet ger arbete inte bara ekonomiskt oberoende utan också en känsla av höra till, och det är viktigt för oss sannfinländare. Därför är det viktigt att allas arbetsinsats kan aktiveras och komma samhället till godo.

Rent vatten, ren luft och en ren natur ingår i vår nationalförmögenhet och dem får vi inte bolagisera eller sälja till utlandet. Vidare ska naturresurserna i den finländska jordmånen inte kunna nyttiggöras av vem som helst. Exempelvis ett gruvbolag ska inte kunna exploatera malmfyndigheter och förstöra den omgivande naturen, försätta sig i konkurs när fyndigheterna sinar och låta de finländska skattebetalarna stå för notan när miljön ska restaureras. Sannfinländarna vill försvara finländskt arbete och vårt finländska jordbruk och skydda vår nationalförmögenhet. Därför vill vi att

Utlåtande EkuU 56/2018 rd

Avvikande mening 3

rena vattendrag, naturrikedomar och den viktigare statliga förmögenheten ska tillhöra oss finländare.

Vi ser allvarligt på klimat- och miljöfrågorna. Inte heller i det avseendet nöjer vi oss med högtravande deklamationer utan vi vill finna konkreta, effektiva och realistiska metoder. Vi sannfinländare betonar att bibehållen industri i Finland är en miljö- och klimatgärning eftersom finländska produkter tillverkas med så ren teknik som möjligt och med respekt för naturen. Det är inte till nytta vare sig för miljön eller klimatet om produktionen måste flytta bort från Finland till länder som inte följer europeiska miljönormer. Dessutom transporteras produkter tillverkade enligt slappare miljönormer långa vägar för att komma ut på den finländska marknaden.

I dag kommer 70 procent av utsläppen från tillverkning och destruktion av material. Hela 80 procent av alla konsumtionsvaror kastas bort eller bränns utan att materialet återvinns. Finland måste kräva att renare produktion gynnas och därför slopa konkurrensfördelar för produkter som är tillverkade med förorenande och miljöförstörande metoder. Vi föreslår att klimattullar införs för produkter som är tillverkade i länder som inte följer europeiska miljönormer. Med avkastningen från tullarna kan medlemsländernas medfinansiering i EU:s budget sänkas och förorenarnas produktion samtidigt styras i en mindre förorenande riktning. Också migrationen från utvecklingsländerna till Norden måste stoppas, inte minst för att det förbrukar mer energi att bo och leva i norr än i varma länder. Detta är den enda utvägen för vi ska kunna hålla fast vid utsläppsmålen; också i utvecklingssamarbetet måste utbildning för kvinnor och minskad folkökning lyftas fram.

Frukterna av den ekonomiska tillväxten är ojämnt fördelade i vårt samhälle. Vi sannfinländare vill se till att alla medborgare får njuta frukterna av tillväxten. Vi vill satsa på Finland och finländarna och vi vill erbjuda ett bättre och rättvisare alternativ. Enligt vårt synsätt ska de beslutsfattare som finländarna väljer i första hand försvara Finlands och finländarnas intressen, inte någon federativ ideologi eller andras intressen på bekostnad av finländarnas intressen.

Exempelvis hälso- och sjukvård, social trygghet och offentliga tjänster ska inte harmoniseras till finländarnas nackdel, för att inte tala om att ge personer som uppehåller sig illegalt i landet bättre service än vad medborgarna själva får. Vidare är det inte rätt med tanke på förvärvsarbete finländska skattebetalare att barnskötare på daghemmen har så liten lön att den inte räcker till för en hög hyra eller bil. Samtidigt bor en asylfamilj i en stor lägenhet mitt i stan på skattebetalarnas bekostnad. Barnen skjutsas till skolan med bil och ingendera föräldern har jobb. Det är ohållbart för samhällsmoralen att de som lever på bidrag har det bättre ställt än hårt arbetande låginkomsttagare.

Sannfinländarnas riksdagsgrupp förordar bevarad behovsprövning för arbetskraft från länder utanför EU och EES. Slopade behovsprövningar kommer inte att innebära något annat än att vi får fler utbildade personer utifrån. Vi vill heller inte på detta sätt skapa en parallell arbetsmarknad för billig och utbildad arbetskraft, vilket slopad behovsprövning oundvikligen också skulle innebära. Den som får permanent uppehållstillstånd ska kunna försörja sig själv och sin familj med arbete, och då behöver samhället inte bekosta deras uppehälle. Sannfinländarnas mål är att invandring som är till skada för Finland måste stoppas. Finland måste snabbt göras till ett oattraktivt land för sådan invandring som försämrar försörjningskvoten och belastar samhällsekonomin. Åtgär-

Utlåtande EkUU 56/2018 rd Avvikande mening 3

derna måste inledas omedelbart, eftersom Finland har den slappaste asylpolitiken i hela Norden och jämfört med flera andra länder i Europa.

Medborgarna måste garanteras förutsättningar för framgång genom arbete och företagsamhet. Den målsättningen kräver att utbildningsutbudet ses över så att det motsvarar de ständigt föränderliga behoven på arbetsmarknaden och i samhället. Översynen av utbildningen måste planeras och genomföras långsiktigt och utifrån de vanliga finländarnas vardagliga behov. Livslångt lärande kommer att få allt större betydelse till följd av att kraven i arbetslivet ständigt förändras. Med tanke på de förändrade behoven på arbetsmarknaden måste vi kunna erbjuda finländska unga och arbetslösa möjlighet att utbilda sig till yrken med ljusa framtidsutsikter.

Vi sannfinländare anser likaså att nyckeln till att höja sysselsättningen är att ge våra små och medelstora företag incitament till att skapa nya heltidsjobb i Finland. Då får staten mer skatteinkomster, så det finns all anledning att införa incitament för sysselsättningskapande tillväxtföretag. Vi föreslår därför ett skatteincitament för tillväxtföretag som skapar jobb i Finland. Det ska tillåta dem att få driftskapital ur sitt resultat.

I vår modell ska små och medelstora företag som två år i följd sysselsätter minst två nya heltidsanställda i Finland och vars ökning av personalstyrkan årligen är minst 10 procent befrias från samfundsskatt så länge företaget inte delar ut vinst till ägarna. Detta kommer att få företagen att vilja växa och vilja satsa vinsten på vidareutveckling av verksamheten och på nyrekryteringar. Vi föreslår att företagsbeskattningen ändras. I det ska små och medelstora företag som uppfyller de presenterade kriterierna på ansökan kunna befrias från samfundsskatt för det skatteåret. Dessutom vill vi avskaffa alla onödiga regelverk som belastar företagare och förenkla tillståndsbyråkratin. Av den EU-lagstiftning som Finland har infört vill vi slopa allt som medför extra pålagor och är skadliga för företag och konsumenter, det vill säga ger ökade kostnader och mer byråkrati.

För den som flyttar på grund av jobb är det viktigt att de inte blir sittande på två lägenheter. Därför vill vår riksdagsgrupp införa ett så kallat flyttbidrag för att människor ska vara motiverade att ta ett jobb också när det krävs att de flyttar till annan ort och bara det att de tar ett jobb gör att de har en del nya kostnader. Flyttbidraget kunde först testas i ett pilotprojekt, alltså på försök. Samtidigt vill vi föreslå större anslag för rörlighetsunderstödet. Det ska kunna ges ut när ett arbete pågår i minst två månader eller när resorna till ett heltidsjobb tar mer än tre timmar om dagen eller vid ett deltidsjobb mer än två timmar om dagen.

Vidare vill vi justera de orättvisa stöden till produktion av förnybar energi, som gynnar i synnerhet vindkraft. Inga stöd för produktion av vindkraft får ingå i stödsystemen, eftersom vindkraft redan nu är det billigaste sättet att producera el jämfört med annan landbaserad elproduktion. Likaså anser vi sannfinländare att det i stället för ge ut stöd för förnybara energikällor är viktigare att satsa på att finansiera produktutveckling, forskning och investeringsstöd. Då går det att vidareutveckla tekniska lösningar för att minimera de specifika utsläppen från kol- och oljedrivna kraftverk. Sanningen är trots allt att det kommer att gå många decennier innan exempelvis koldrivna anläggningar läggs ner på andra håll i Europa. Med avseende på försörjningsberedskapen är det ingen bra idé att sluta använda kol.

Utlåtande EkUU 56/2018 rd

Avvikande mening 3

Vi i sannfinländarna vill göra något för att både konsumenter och företag ska få lägre elkostnader eftersom en ganska stor del av fakturan består av kostnader för elöverföring. Rimligare överföringspriser hjälper dels hushållen som får mer pengar över till annat, dels den finländska industrin som får bättre konkurrenskraft och kan stanna kvar i Finland. Av den anledningen måste vi också se till att alla energiskatter sjunker till miniminivån i EU.

I ett land som Finland med långa avstånd och gles bosättning behöver företagssektorn ett välfungerande transportnät. Det eftersatta underhållet på över två miljarder euro för vårt vägnät måste under valperioden och även i övrigt sänkas. Samtidigt måste vi se till att hela vårt transportnät vidareutvecklas över en tid som är längre än en valperiod. Också det så kallade sekundära vägnätet måste beaktas, eftersom förbättringsåtgärder är mycket viktiga både för bevarad livskraft på landsbygden och för transporter inom näringslivet – och därmed för livskraften och konkurrensmöjligheterna i landet. För att täcka kostnaderna för att underhålla vägnätet föreslår vi att det snabbt införs en vägavgift för utländska långtradare när de använder våra vägar. För finländska fordon ska avgiften vara avdragsgill i fordonsbeskattningen, så finländska aktörer får inga extra pålagor.

Dessutom vill vi påpeka att Åland är en av de rikaste regionerna i Finland. Landskapsförvaltningen är skuldfri och i relation till folkmängden är statens utgifter på Åland i stort sett dubbelt så stora som för Finland i genomsnitt. Dessutom får Åland varje år stöd från fasta Finland via finska staten, bland annat för inmatningsavgifterna för vindkraft. Utöver de årliga stöden har Åland omfattande momsfrihet, som minskar statens inkomster och är ett massivt dolt företagsstöd till åländska företag. På Åland tas ingen fastighetsskatt ut på fasta bostäder och ingen Yleskatt. Kollektivtrafiken är gratis. De som bor i fasta Finland har helt tydligt andra villkor än ålänningarna. Sannfinländarna vill begränsa de orimliga överföringarna av medel till landskapet Åland för att samma villkor ska gälla för de som bor i fasta Finland och de som bor på Åland.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet i sitt betänkande beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.10.2018

Laura Huhtasaari saf